

Trafod Gwelliant

Podlediad Gwelliant Cymru

Pennod: Meddylfyrd Dylunio

Cyflwynydd: Mark Griffiths

Gwestai/Gwesteion: Dr Philip Webb

Dyddiad rhyddhau: Dydd Mawrth 20 Medi 2022

Hyd y sain: 37:19

[Sain yn dechrau]

[00:00]

Cyflwyniad

[00:44]

Mark Griffiths: Mark Griffiths ydw i. Fy ngwestai heddiw yw Dr Philip Webb. Ar ôl cyflawni ei PhD mewn Bioleg Celloedd a Moleciwlaidd, mae gyrfa Phil wedi ymestyn dros y sector preifat yn Astra Zeneca a'r GIG, lle bu'n Gomisiynydd Cymru Gyfan ar gyfer gwasanaethau canser a gwaed. Yn 2021, daeth Phil yn Brif Weithredwr Arloesedd Anadlol Cymru - cwmni ddim er elw sydd wedi'i gynllunio i arloesi ym maes iechyd a lles yr ysgyfaint yma yng Nghymru.

Dwi wir eisiau trafod methodoleg meddylfryd dylunio gyda chi, a dwi'n gwybod ei fod yn rhywbeth rydych chi'n angerddol iawn amdano, ac yn rhywbeth sydd wrth galon y sefydliad rydych chi'n ei redeg, Arloesedd Anadlol Cymru. Byddwn i wrth fy modd yn gwybod yn gyntaf, sut wnaethoch chi ddatblygu diddordeb mewn arloesedd anadlol?

[01:36]

Philip Webb: Mae hynny'n ateb hir. Ond dwi'n meddwl yn fras, mai gwneud popeth rydw i wedi'i wneud yn academiaidd a thrwy nifer o wahanol fathau o lwybrau gyrfa.

Mae'n eich arwain i gredu nad dyna'r yrfa benodol rydych arni ar hyn o bryd mewn gwirionedd, ond mae'n ymwneud â chyfuno a defnyddio popeth rydych wedi'i ddysgu i geisio gwella pethau a chanlyniadau i bobl a chleifion, boed hynny yn y diwydiant, p'un a ydych yn gweithio i'r sector cyhoeddus, fy athroniaeth i erioed fu ceisio gwella pethau i bobl, waeth pa swydd dwi wedi'i gwneud. Dwi'n meddwl bod y llwybr at Arloesedd Anadlol Cymru wedi rhoi'r cyfle i mi ddefnyddio'r sgiliau a'r profiad a ddysgais yn ystod fy ngyrfa i wneud gwahaniaeth gwirioneddol i bobl ac i greu pethau sy'n dechnolegau newydd, datblygedig sy'n newydd ac yn ddefnyddiol ac mewn gwirionedd yn gallu helpu sefydliadau i gydweithio a'u defnyddio, ein bod yn gwneud gwahaniaeth i'r ffordd y mae pobl yn byw'n dda.

[02:45]

Mark Griffiths: Mae hynny'n ein harwain yn daclus iawn at hyn, testun y sgwrs heddiw ynghylch meddylfryd dylunio a gwneud gwahaniaeth i'r poblogaethau rydyn ni'n eu gwasanaethu. Felly gadewch i ni siarad am egwyddorion meddylfryd dylunio, sut fydddech chi'n ei ddiffinio? Beth mae'n ei olygu i chi?

[03:02]

Philip Webb: Dwi'n meddwl bod meddylfryd dylunio yn fath o gyfuniad rhwng emosiwn ac athroniaeth i mi, a dyma'r ffordd dwi'n edrych arno. Os ydyn ni wirioneddol yn rhoi pobl wrth wraidd popeth a wnawn, rhaid inni gynnwys pobl yn y broses o feddwl am syniadau newydd a ffyrdd newydd o wneud pethau. Boed hynny ar y sbectwm o wella gwasanaethau neu ddylunio technoleg newydd. Rhan o hyn yw deall, a gyda'n gilydd, priodoli'r rôl sydd gan bob unigolyn, sy'n dod yn ddefnyddiwr gwasanaeth yn y pen draw o ran beth yw'r iteriad nesaf neu beth yw'r arloesedd nesaf i'w gefnogi, cael canlyniadau gwell, byw'n dda, byw'n well, a gallu defnyddio'r peth a gynhyrchir. I mi, dyna'r athroniaeth y tu ôl iddo. Rydyn ni'n gwneud pethau yn y sector cyhoeddus ac yng Nghymru i helpu pobl, boed mewn diwydiant, neu'n gleifion neu ddefnyddwyr gwasanaethau, neu ofalwyr neu aelodau o'r teulu, dinasyddion Cymru ydyn ni. Ac mae hynny'n dod ag ochr emosiynol pethau i mewn. Oherwydd bod meddylfryd dylunio da yn teimlo fel eich bod wedi bodloni anghenion pobl. Mae'r cyfuniad o'r athroniaeth honno, a'r teimlad emosiynol hwnnw a gewch pan fyddwch chi'n gwybod eich bod wedi gwneud rhywbeth yn iawn a bod pobl wedi cael y mewnbwn priodol a'u canoli ar ddefnyddwyr wedi'i gynnwys fel rhan o'r ffordd rydyn ni'n edrych, i ddatblygu'r dechnoleg ddiweddaraf, neu wella gwasanaethau. Mae hynny i mi yn teimlo'n debycach i feddylfryd dylunio, nag unrhyw beth y bydddech chi'n ei ddarllen naill ai o werslyfr, neu gwmni ymgynghori yn dweud wrthyf sut i'w wneud. Ac mae'r ddau wedi cael eu gwneud i mi. A dwi wedi meddwl am y ddau beth yna, cael yr athroniaeth yn gywir, a chael yr emosiwn a'r teimlad yn gywir. A dyna yw meddylfryd dylunio.

[05:09]

Mark Griffiths: Dwi'n meddwl bod hynny'n ddiddorol iawn ac yn bwysig iawn, Phil. Mae meddylfryd dylunio yn debyg i wella ansawdd mewn rhai agweddau gan ei fod yn defnyddio prosesau strwythuredig. Ond mae'n pwysleisio'r elfennau ymddygiadol, gyda'r ffactorau dynol yn canolbwyntio ar bobl. A'r emosiynau sy'n gyrru ein hymddygiad, a sut y gallwn ddefnyddio meddylfryd dylunio i wneud newidiadau i fywydau pobl. Tra efallai mai'r agweddau gwella yw ceisio deall yr egwyddorion hyn, a'r prosesau a all wneud newidiadau, gan ddod â'r ddau at ei gilydd, meddylfryd

dylunio a gwyddoniaeth gwella. Sut ydych chi'n meddwl mae'r ddau yn perthyn i'w gilydd neu sut maen nhw'n ategu ei gilydd?

[05:52]

Philip Webb: Dwi'n meddwl bod integreiddio'r ddau beth hynny y sonioch amdany'n nhw, i raddau helaeth yn ymwneud ag 'a all yr hyn a wnewch newid ymddygiad rhywun?' a pha mor gynnil y gallwch wneud hynny mewn ffordd nad yw'r person mewn gwirionedd yn meddwl ei fod yn gwneud gwahaniaeth dirfawr yn ei ymddygiad er mwyn cyrraedd amcan. Y dechnoleg fwyaf diddorol dwi bob amser yn mynd yn ôl ati yw ffôn symudol. Os edrychwch chi ar sut mae ffonau symudol wedi newid ymddygiad pobl, mae'n ddiddorol. Cynhaliwyd arolwg ynghylch beth oedd swyddogaeth fwyaf cyffredin ffôn symudol. Ac nid gwneud galwad ffôn yw hyn, ond yn hytrach tynnu llun. Dechreuodd ffonau symudol o dechnoleg am leihau maint a'r beirianeg o gwmpas yr hyn y bydden ni'n ei alw'n ffordd hen ffasiwn o ffonio, ie, codi derbynnydd, deialu â llaw mewn tŷ deialu. Ac os ydych chi'n ddigon hen, yn mynd trwy switsfwrdd, neu os ydych chi ychydig yn iau na hynny, dim ond mynd drwodd at y person y gwnaethoch chi ei ffonio. Felly fe ddechreuodd gyda hynny, ond mae'r cysyniadau dylunio wedi newid yn aruthrol. Ac fe newidiodd oherwydd bod defnydd gwirioneddol pobl o'r dyfeisiau rydyn ni'n eu defnyddio i wneud galwad wedi newid, a bod pobl sy'n dylunio ffonau yn cael adborth ac yn sylweddoli'n sydyn nad ydyn nhw'n gweithgynhyrchu ffonau mwyach. Maen nhw'n gweithgynhyrchu dyfeisiau o gwmpas cyfathrebu a chysylltedd sy'n cynnwys pethau a fyddai wedi cael eu rhoi i dechnolegau eraill fel camerâu. Felly os meddylwch am y peth, nid ffôn yn unig yw ffôn bellach. Mae'n ddyfais aml-ddefnydd sy'n caniatáu ac yn hwyluso gwell cyfathrebu yn gyfleus, waeth pa gyfrwng y mae'n ei ddefnyddio. A dyna, i mi, yw'r gwir egwyddorion ynghylch integreiddio teimladau pobl am welliant a sut mae pethau'n gwella, athroniaeth pobl ynghylch pam eu bod am ei wella. Ac ychwanegu rhywbeth yn y pen draw, sy'n ddefnyddiol iawn ar gyfer y defnyddiwr terfynol. Felly petai gennych chi grŵp o 100 o oedolion nawr ac yn dweud, dwi'n mynd i dynnu'ch ffôn oddi wrthy'ch chi, dydych chi ddim yn cael gwared ar y gallu i wneud galwad ffôn, rydych chi'n dileu eu gallu nhw i redeg eu bywydau'n ddigidol trwy eu ffonau. Ac mae hynny'n gysyniad gwahanol iawn. Ond mae'n gysyniad da iawn dwi bob amser yn mynd yn ôl ato ynglŷn â sut mae dylunio rhywbeth.

[08:36]

Mark Griffiths: Ydych chi'n meddwl y gallwch addysgu meddylfryd dylunio i bobl?

[08:40]

Philip Webb: Mae hwnnw'n gwestiwn diddorol. A dwi wedi bod yn meddwl am y peth ers cryn dipyn o amser, fod ysgogiad a chymhelliant, yn enwedig yn y gofod arloesi a'r ganolfan gyhoeddus, y gallwn ddysgu sgiliau penodol i ganiatáu i bobl wella'n gyffredinol. A dwi'n credu bod athroniaeth sylfaenol yn gywir. Dwi'n meddwl gydag arloesedd, serch hynny, mai dyna hanfod ac ysbryd arloesi na allech chi byth ei ddysgu. Felly gallwch chi bob amser annog pobl i fod yn arloesol ac efallai mai rhan o'r addysgu yw'r cymhelliant, yr anogaeth sydd ei angen i roi'r dewrder i bobl arloesi, ond dydw i ddim yn meddwl y gallwch chi ddysgu arloesedd ei hun mewn gwirionedd. Dwi'n meddwl mai ychydig iawn o arloeswyr go iawn sydd yn ein cymdeithas a dydy ceisio dal hynny ddim yn rhywbeth sy'n seiliedig ar sgiliau. Dwi'n meddwl ei fod yn fwy o ffordd emosiynol o edrych ar y byd. Felly a allwch chi ddysgu

ei egwyddorion? O bosib, gallwch. Allwch chi ddysgu rhywun i fod yn arloesol? Dwi'n meddwl bod yn rhaid iddo ddod o'r tu mewn iddynt.

[10:00]

Mark Griffiths: Ie, a dwi'n siŵr y byddwch yn cytuno, Phil, mae un o'r elfennau allweddol yn ymwneud â gallu cydymdeimlo, i ddeall y problemau mae pobl yn eu hwynebu. Ac yna i nodweddu'r problemau. Ac nid oes gan bawb y gallu cynhenid hwnnw, fel y dywedwch, mae'n rhywbeth sydd efallai'n anodd i'w addysgu, efallai ei fod yn fwy greddfoll.

[10:19]

Philip Webb: Ac mae'n sgil amlochrog iawn sy'n dibynnu ar eich gallu i wneud ystod eang o bethau rydyn ni fel bodau dynol yn eu cymryd yn ganiataol weithiau. Anaml iawn y byddwn yn gwrando ar yr hyn mae pobl yn ei ddweud wrthyn ni mewn gwirionedd. Dwi wedi gweithio mewn nifer o sefydliadau sy'n dweud, neu'n honni y byddant yn meddwl am ddylunio, ond wnaethon nhw erioed wrando ar y defnyddiwr terfynol, erioed. A dydyn nhw byth yn cymryd yr hyn mae'r defnyddiwr terfynol yn ei ddweud yn yr un gwerth ag y dylent ag unrhyw un arall sy'n ymwneud â'r broses honno. Felly mae 'na barch a gwerth wedi'i osod o amgylch meddylfryd dylunio nad yw'n bodoli'n aml pan fyddwch chi'n mynd trwy'r broses o feddylfryd dylunio. Felly sut rydych chi'n parchu pawb sy'n ymwneud â'r broses honno, sut rydych chi'n rhoi teyrnged a phwys i'r ffaith bod rhywun yn ddigon dewr i siarad am rywbeth gwahanol, sut rydych chi wedyn yn curadu hynny i mewn i rywbeth sy'n gwneud gwahaniaeth i'r defnyddwyr terfynol ac yn canolbwyntio ar y defnyddwyr terfynol. Mae'n set sgiliau nad yw'n bodoli ym mhobman pan fyddwn yn edrych ar y sector cyhoeddus neu hyd yn oed mewn diwydiant. Ac nid yw rhai o'r ysgogwyr sy'n ein gyrru yn gysylltiedig â'r mathau hynny o sgiliau meddalach beth bynnag. Felly mae'n gydbwysedd eithaf bregus y mae'n rhaid i chi ei gyflawni. Ac ni all pawb gyflawni'r math hwnnw o gydbwysedd. Mae rhai pobl yn fwy dawnus yn naturiol am ei wneud nag eraill. Ond yn y pen draw, mae'n rhaid i chi gael gyrrwr sy'n dweud wrthyhch nad yw'r status quo yn dderbyniol. A dyw hynny ddim yn cyd-fynd â meddwl prif ffrwd mewn gwirionedd. Felly os edrychwch chi am y ffordd mae ymddygiadau dynol yn cyfuno ac yn canoli, rydych chi'n meddwl am feddylfryd sy'n bodoli ar ymyl allanol hynny, nid yw'n rhan o'r fframwaith meddwl presennol ein bod ni wedi derbyn yr hyn sydd gennyn ni hyd yn oed yn y ffordd rydyn ni'n edrych ar wella'r GIG fel mater o bwys. Mae gan bobl feddylfryd i dderbyn yr hyn yw'r GIG ar hyn o bryd, yn hytrach na nodi a bod yn ddigon dewr i ddweud nad dyna'r hyn rydyn ni ei eisiau bellach. Ac nid yw'r gallu i gael gwybodaeth sy'n ysgogi newid, a dylunio prosesau o amgylch hynny'n digwydd yn naturiol, oherwydd ein bod yn gadarn ar yr hyn rydyn ni'n meddwl sydd gennyn ni eisoes.

[12:54]

Mark Griffiths: Gan fynd yn ôl at yr hyn a ddywedoch am eich ffôn symudol Phil, a sut y caiff ei ddefnyddio heddiw, mae pobl yn aml yn meddwl am feddylfryd dylunio yn y cyd-destun, efallai o greu ffôn symudol neu ryw becyn meddalwedd, meddylwch am Google neu Apple neu Siri. Ond pan fyddwn ni'n meddwl am y GIG, Phil, ac rydych chi wedi gweithio ynddo ers blynnyddoedd lawer bellach. A phan fyddwch chi'n gweld pa mor anodd yw hi i brif ffrydio pethau newydd fel arloesi yn ein gwaith bob dydd o fewn y GIG, sut ydych chi'n meddwl y gallwn ni gyflwyno

meddylfryd dylunio i'r system gofal iechyd i'w wneud yn fwy amlwg ac i gael mwy o ran i'w chwarae yn y gwaith a wnawn?

[13:36]

Philip Webb: Dwi'n meddwl mai'r ateb i hynny yw bod yn ddigon dewr i wneud rhywbeth yn ei gylch. Mae angen creu amgylchedd, a set o ymddygiadau na fydd yn defnyddio unrhyw elfen o'r GIG fel math o fuchod cysegredig. Rydyn ni'n gwybod beth yw ein problemau mewn gwirionedd. Mae gennyn ni ystâd y GIG sy'n ddrud iawn ac yn dadfeilio, sy'n uchel iawn yn y ffordd mae'n defnyddio ynni. Yn bendant nid yw'n gynaliadwy ac yn wyrdd. Yn bendant ni all fod yn ddigon ystwyth i fodloni anghenion cymdeithas fodern, yn y ffordd y caiff ei ddarparu. Ac mae'n rhaid inni fod yn ddigon dewr i gyfaddef bod hynny'n wir a bod yn ddigon agored i wneud rhywbeth yn ei gylch a chynnwys amrywiaeth eithaf mawr o bobl, gan gynnwys defnyddwyr gwasanaethau a'n dinasyddion yn y math hwnnw o sgwrs. Os ydyn ni byth yn mynd i gyrraedd man lle rydyn ni'n ddigon dewr i ddylunio, meddylwch, pam mae angen ysbyty arnon ni? Ai'r ffordd rydyn ni'n darparu gwasanaethau clinigol ar hyn o bryd yw'r ffordd y dylid eu darparu oherwydd inni eu darparu yn union yr un ffordd dros y 70 mlynedd diwethaf? A allwn edrych o ddifrif ac yn feirniadol ar flociau adeiladu sylfaenol darparu gofal? Beth mae meddyg yn ei olygu mewn gwirionedd? Beth mae nyrs yn ei olygu mewn gwirionedd? Ie, beth mae gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd yn ei wneud mewn gwirionedd? Sut y gallwn dderbyn bod y rhan fwyaf o'r tasgau sydd gennyn ni yn y GIG yn ailadroddus, ac felly'n addas ar gyfer dysgu peiranyddol? A'r defnydd o ddeallusrwydd artiffisial? A ydyn ni'n ddigon dewr i fynd i'r afael â'r problemau hyn yn uniongyrchol? Ac a allwn ei ddefnyddio mewn fframwaith sy'n ei gwneud yn hawdd iawn i'n poblogaeth gael mynediad iddo drwy'r ffaith bod technoleg ac arloesi a diwydiant eisoes wedi datblygu ffyrdd gwirioneddol wych o ddefnyddio pethau a elwir yn ffonau symudol nad oes rhaid i ni dalu amdanynt, hynny yw y defnyddiwr sy'n talu amdano. Felly dwi'n meddwl ei fod yn dechrau o'r amgylchedd cywir i ganiatáu i bobl gwestiynu beth rydyn ni wedi bod yn eu cadw fel cadw buchod sanctaidd, y ffordd rydyn ni'n gweithio, sut rydyn ni'n gweithio, lle rydyn ni'n gweithio. A yw unrhyw un o'r pethau hynny'n wirioneddol ffafriol i gymdeithas fodern? Fy haerriad i fyddai nad ydyn nhw, nid yw'r ffordd rydyn ni'n darparu'r gwasanaethau sy'n seiliedig ar yr ôl troed hwnnw, ond nid oes gennyn ni'r dewrder i allu eu cwestiynu ar hyn o bryd i ddarparu'r hyn y gallai'r ateb fod yn y dyfodol.

[16:35]

Mark Griffiths: Rydych chi ar flaen y gad o ran llawer o ddatblygiadau arloesol a gwelliannau o fewn Arloesedd Anadlol Cymru. Felly yn Arloesedd Anadlol Cymru, a allwch chi roi enghraifft, astudiaethau achos neu rywfaint o waith sy'n digwydd lle mae meddylfryd dylunio yn cael ei ddefnyddio?

[16:54]

Philip Webb: Gallaf, ac mewn gwirionedd rhan o hyn yw nid yn unig cadw'r wybodaeth mewn sefydliadau penodol, ond gallu ei lledaenu a'i chyrraedd yn eithaf eang. A dwi'n meddwl yn yr ystyr hwn, fod gan Gymru fantais o gymharu â'r GIG yn Lloegr, ac o bosibl rhai o'r ardaloedd eraill oherwydd gwyddoch ein bod wedi'n hintegreiddio'n dda, ac rydyn ni wedi'n ffedereiddio i allu rhannu gwybodaeth. Rhai o'r enghreifftiau y byddaf yn siarad amdanynt nawr yw pethau fel, sut ydyn ni'n defnyddio lleisiau pobl i ddod yn baradeim diagnostig nesaf. Rydyn ni'n credu, drwy

gydweithio â'n partneriaid academiaidd, a'n partneriaid yn y diwydiant, y byddai recordiad llais ohonoch yn dweud, yn enwedig casét llais am 60 eiliad, yn borth inni ddatblygu dosbarthwr a fydd yn dweud wrthyh a oes gennych gyflwr anadlol ai peidio. Ac mewn gwirionedd, p'un a oes gennych gyflwr iechyd meddwl ai peidio, a'ch galluogi chi fel perchennog ffôn i allu monitro'ch hun yn barhaus dim ond trwy ddefnyddio'ch recordiadau llais, a chael y dysgu peiriant hyfforddedig hwnnw yn ôl i ddweud wrthyh a oes rhywbeth o'i le arnoch chi. Mae hwnnw'n brosiect go iawn o'r enw Prosiect ARIA, rydyn ni'n ei wneud ar y cyd â nifer o bartneriaid academiaidd, a phartneriaid byd-eang o bosibl yng Nghymru. Ac rydyn ni'n meddwl y gallai hyrwyddo llais fel eich strategaeth ddiagnostig nesaf fod yn rhywbeth sydd nid yn unig yn arloesol nawr, ond a allai arwain at werth 20 i 30 mlynedd o arloesi yn y dyfodol. Os credwn, oherwydd treiddiad ffonau symudol, gan gofio bod gan 90% o'r holl oedolion ffôn clyfar nawr, mai'r ffordd orau o wneud diagnosis o rywun yw siarad â'ch ffôn yn unig, rydych wedi arfer ei wneud beth bynnag, y byddai hynny'n chwyldroi'r ffordd rydyn ni'n rhedeg diagnosteg a photensial sgrinio yn y dyfodol, ar gyfer yr amodau hynny sy'n agored i fod yn sensitif ac yn benodol yn y ffordd yr ydych yn cofnodi eich llais a'r casgliadau a wneir o'r deallusrwydd artiffisial. Dim ond un enghraifft yw honno. Mae gennyn ni ddiddordeb mawr mewn datblygu ein rhwydwaith argraffu 3D gyda'n partneriaid academiaidd ac yn y diwydiant. Ein gallu i allu argraffu pethau sy'n torri'n rheolaidd yn y GIG, darnau bach o blastig ar bympiau trwytho, y gallu i ailgylchu gwastraff plastig o bosibl a datblygu dyfeisiau i fonitro iechyd eich clust neu o bosibl iechyd eich llygaid. Ein hintegreiddiad â'r ffordd rydyn ni'n defnyddio argraffu 3D i brototeipio pethau, ein gallu i fynd â'r prototeipiau hynny i'r cam datblygu nesaf i weld a allen ni ddatblygu annedd glyfar, ddeallus a sero net o'r ffordd rydyn ni'n ailgylchu plastig, ailddefnyddio plastig, edrych ar ddatblygiad technoleg creu uwchgyfrifiaduron allan o frics plastig ac yna eu ffedereiddio o amgylch eich tŷ fel y byddai eich tŷ nid yn unig yn cael ei adeiladu'n wahanol ac yn fwy fforddiadwy a mwy cynaliadwy, bydd hefyd yn rheoli eich llif aer trwy'r tŷ. Un o'r materion prognostig pwysicaf sydd gennych chi fel person â chyflwr anadlol yw eich amgylchedd, llygryddion, statws cymharol halogiad microbaidd yn eich tŷ a safon eich llety. Felly os gallwn chwyldroi'r ffordd rydyn ni'n adeiladu tai i ymdrin â nhw, rydyn ni'n dechrau mynd i mewn yn llawer mwy i'r ffordd rydyn ni'n rheoli iechyd y boblogaeth, drwy'r ffordd mae pobl yn prynu tai yn y dyfodol, sy'n gwella iechyd a lles cyffredinol yn sylfaenol yn y dyfodol, ac yn trefnu data mewn ffordd y maent yn gwybod pa ddewisiadau maent yn eu gwneud mewn bywyd bob dydd. Felly meddwl eithaf ffrwydrol ydyw mewn gwirionedd. Felly os gallwch adeiladu pethau fel hyn, pam na allwn ni adeiladu popeth fel hyn, boed yn annedd, boed yr ysbyty nesaf a allai gael ei adeiladu, eich cartref, meddygfa meddyg teulu, ai dyna'r ffordd rydyn ni'n edrych ar ynni. Rydyn ni'n ceisio edrych ar bopeth mae ein cymdeithas yn ei werthfawrogi, ac ailddyfeisio'r ffordd rydyn ni'n rhoi'r holl dechnolegau hyn at ei gilydd mewn pethau y bydd pobl am eu prynu, oherwydd dyna ein dylanwad mwyaf ar sut rydych yn byw. Ein dylanwad dros eich iechyd a lles yw bod yr amser cytundebol, byr achlysurol sydd gennych gyda gweithiwr gofal iechyd proffesiynol, yn eich helpu i fyw'n well a byw'n dda. A byddwn ni'n gwneud hynny drwy'r ffordd rydyn ni'n arloesi a phethau sy'n gyffredin i chi, fel eich tŷ, neu'ch car, neu sut rydych chi'n defnyddio ynni.

[22:16]

Mark Griffiths: Ie, a dyma rai o benderfyniadau cymdeithasol ehangach iechyd, lle gellir gwireddu llawer o'r manteision iechyd. Felly mae wir yn ymddangos, Phil, mai'r

hyn rydych chi'n ei ddweud yw, trwy feddylfryd dylunio, defnyddio rhaglenni fel deallusrwydd artiffisial, dysgu peiriant, argraffu 3D, bod ganddo'r potensial i gael effaith fawr ar y broses wella ac ar iechyd pobl a'u lles. Ond efallai, yr hyn y dylen ni ei grybwyll wrth siarad am iechyd a lles, mae'r ddwy flynedd ddiwethaf wedi cael eu dominyddu gan COVID. Ac mae llawer o bobl wedi'u cyfyngu i weithio ar eu pennau eu hunain, gan weithio gartref. Ac rydyn ni'n sôn am ffordd o weithio hybrid yn y dyfodol, cyfuno gweithio gartref a gweithio mewn swyddfa, a ydych chi'n meddwl y bydd hyn yn cael effaith fawr ar ein gallu i gydweithio yn y dyfodol, ac i ddatblygu syniadau dylunio ac arloesiadau?

[23:11]

Philip Webb: Dwi'n credu na fydd yn debygol o gael yr effaith roedden ni wedi meddwl y byddai'n ei chael. Oherwydd mewn gwirionedd, mae ein gallu i gyfathrebu trwy dechnoleg ddigidol yn ddigynsail ar hyn o bryd. Nid yw pobl yn sylweddoli mewn gwirionedd pan fyddwch yn gofyn iddynt oherwydd nad ydynt byth yn meddwl am hyn, ond bod gennych chi yn eich llaw uwchgyfrifiadur sydd 3.6 miliwn gwaith yn fwy pwerus na'r cyfrifiaduron a lansiodd Apollo 14. Felly nid y dechnoleg yw'r atalydd, ac nid dyma'r ffordd rydyn ni mewn gwirionedd yn dechrau defnyddio'r dechnoleg. Felly mae pobl, yn enwedig plant, bellach wedi arfer gofyn cwestiynau i Alexa y maent yn ei chael yn anodd yn eu gwaith cartref, neu rydyn ni wedi arfer â defnyddio FaceTime ac Instagram. Ac mae popeth yn fyw ac yn syth ac yn amser real. Felly dydw i ddim yn credu y bydd hynny'n rhwystro arloesi, dwi'n meddwl y bydd yn cyflymu arloesedd. Yr anhawster dwi'n ei weld yw ceisio ailadrodd ac integreiddio'r math hwnnw o chwyldro technoleg, yn ein hôl troed presennol yn y ffordd rydyn ni'n meddwl am iechyd a gofal cymdeithasol ar hyn o bryd. Felly mae'n dod yn ôl at y mater hwn am gyfuno emosiynau, athroniaeth, a meddwl i allu gwneud rhywbeth na allwch ei ddysgu o reidrwydd trwy raglen offer. Mae'n rhaid i bobl fod eisiau defnyddio eu technolegau i'r effaith fwyaf posibl. Ac mae'n rhaid i ni allu ei gyflwyno mewn ffordd sy'n rhoi cyfleustra ac amser yn ôl i'r defnyddiwr terfynol. Felly nid oes llawer o bobl a all drefnu apwyntiad â meddyg teulu trwy ap ar eu ffôn. Ond gall bron pawb archebu gwesty am filoedd o bunnoedd a hedfan i ffwrdd i'r Caribî trwy'r un dechnoleg yn union. Felly mae diffyg cydamseredd rhwng yr hyn y gallwn ei wneud yn dechnolegol a'r hyn y gallwn ei ddefnyddio mewn gwirionedd yn y ffordd rydyn ni'n edrych ar y GIG. Felly dwi'n meddwl bod angen, ac mae hon yn elfen fawr sy'n ymwneud â'r chweched Senedd yn defnyddio arloesedd i gefnogi adferiad ac ailadeiladu.

Mae'n rhaid i ni fynd yn ôl at egwyddorion ynghylch pam rydyn ni yma mewn gwirionedd? Beth ydyn ni'n ceisio ei wneud? Ar gyfer pwy rydyn ni'n ceisio ei wneud? Ac a allwn wneud y defnydd gorau posibl o dechnoleg i allu ei wneud a pheidio â chuddio y tu ôl i seilwaith y GIG ar gyfer TGCh sy'n wael a dros 30 mlwydd oed, mae ein hystadau yn dadfeilio, mae'r holl bethau hyn yn ffeithiol wir. Ond pam y dylent ein rhwystro rhag edrych ar yr iteriad nesaf o iechyd a gofal cymdeithasol yn y GIG? Ddylen nhw ddim. Os oes angen i bobl ddymchwel ac ailadeiladu, dyna'n union y dylen ni fod yn ei wneud. A dylen ni fod yn ei wneud a'i ailadeiladu mewn ffordd sy'n gyfleus ac yn briodol i'n poblogaeth o ran yr hyn sydd ei angen arnynt.

[26:27]

Mark Griffiths: Galwad clir, Phil, ac wrth feddwl am y technolegau a'r offer rydych yn amlwg yn gyfarwydd â nhw ac yn cyfeirio atynt, a oes unrhyw offer neu dechnolegau

rydych wedi dod o hyd iddynt sydd wedi'ch cefnogi i weithio ar y cyd, yn enwedig yn y meddylfryd dylunio a'r gofod gwella neu arloesi?

[26:46]

Philip Webb: Dwi'n credu bod y rhan fwyaf o'r pecynnau meddalwedd cyfathrebu oddi ar y silff yn caniatáu ichi allu cyfathrebu a lledaenu rheoli gwybodaeth. Dydw i ddim yn meddwl mai'r dechnoleg fydd yn broblem. Dwi'n meddwl ei fod yn ein gallu i allu ffedereiddio hynny drwy grwpiau mawr o bobl fel y gallwn ei wneud. Ac nid ar sail ranbarthol neu genedlaethol yn unig mae hynny. Dwi'n meddwl bod hynny ar sail ryngwladol. Felly mae eisoes yn gyffredin i mi gael sgysiau am arloesi gyda phobl sydd mewn parth amser gwahanol iawn i mi, mae'n cael ei hwyluso gan y dechnoleg. Y broblem yw, a yw pobl mewn gwirionedd yn defnyddio'r dechnoleg i allu ffedereiddio hynny fel 'na ar sail ryngwladol? Na, dydyn nhw ddim yn gwneud hynny fel mater o drefn, oherwydd rydyn ni'n hynod ynysig yn y ffordd rydyn ni'n meddwl am bethau. Mae peth o'r arloesi rydyn ni'n edrych arno yn ymwneud â sut rydyn ni'n dosbarthu gwybodaeth o amgylch ôl troed rhyngwladol llawer ehangach. Un o'r prosiectau rydyn ni wedi bod yn sôn amdano, a dwi'n meddwl eich bod wedi gweithio arno, ar benaethiaid arloesi, yw'r cysyniad o ddefnyddio deallusrwydd artiffisial i allu nodi lle rydyn ni'n gwastraffu ein harian ar ddatblygiadau arloesol sydd eisoes yn bodoli. Mae'n rhyfedd meddwl nad oes gennyn ni rywbeth sy'n defnyddio deallusrwydd artiffisial i ddweud wrthyn ni am beidio â gwario arian mewn meysydd mae pobl eraill eisoes wedi datblygu cynhyrchion eithaf aeddfed sy'n fasnachol hyfyw. Fel cymuned iechyd, ac fel economi iechyd, pam y bydden ni eisiau buddsoddi mewn pethau mae pobl eisoes wedi'u gwneud? Dylen ni fod yn defnyddio'r pethau hyn, os ydynt yn cyd-fynd â'r achos defnydd sydd gennyn ni mewn gwirionedd ar adeg benodol. Nid mater ranbarthol plwyfol iawn i ni yn unig yw lledaenu gwybodaeth, siarad â phobl, a chyfleu ein syniadau. Mae'n fater cenedlaethol, rhyngwladol. Ac mae gennyn ni dechnolegau sy'n ein galluogi i gael y gorau o Japan, y gorau o Tsieina, y gorau o UDA, y gorau o Ganada, a ffedereiddio'r wybodaeth honno er budd cymdeithasol i bawb. Dydyn ni ddim yn meddwl y gallwn ni. A dyna'r her fwyaf ynghylch y broses gyfan. Y gred y gallwch chi ddefnyddio'r dechnoleg i wneud hyn. A dyna ein her fwyaf.

[29:30]

Mark Griffiths: Cyfeirioch yn gynharach, at yr angen i ymgysylltu â'r defnyddwyr terfynol. Ac felly mae cydweithio a Chydgyhyrchu yn ymddangos yn eithaf canolog i chi yn y broses hon. Ydych chi'n meddwl bod ein strwythurau trefniadol yn ffyrdd o weithio o amgylch cystadleuaeth yn erbyn cydweithredu, y gallai hyn lesteirio meddylfryd dylunio, y ffordd rydyn ni wedi'n strwythuro a'n swyddogaeth ar hyn o bryd?

[29:59]

Philip Webb: Dydw i ddim yn credu ei fod yn ei gefnogi. Dwi'n meddwl y bydd rhai pobl yn dod o hyd iddo ac yn ei ddefnyddio fel esgus i beidio. Ond rydych chi'n gwybod cystal â minnau, Mark, rydyn ni'n trafod pob pythefnos ar sail Cymru gyfan ac yn siarad am bethau sy'n effeithio arnon ni ynghylch arloesi. Felly nid yw'n wir na allwn, mae angen rhoi pobl yn y feddylfryd y gallan nhw, ac y dylen nhw. Ac mae hyn yn mynd yn ôl at rai o'r ysgogwyr y mae angen inni edrych arnyn nhw, mae'n ymwneud â newid hyd yn oed y bobl sy'n gweithio yn y gofod arloesi i fod eisiau gallu cydweithredu. Felly dydw i ddim yn meddwl bod unrhyw rwystrau neu heriau

gwirioneddol i gael y math hwnnw o ddull ffederaleiddio. Dydw i ddim yn meddwl bod pobl mor gaeth i'w heiddo deallusol na fyddent byth yn siarad â rhywun arall am beth penodol yn y strwythur o amgylch Cymru. Ac mewn gwirionedd, yn fy sgysiau i raddau helaeth am yr ôl troed rhyngwladol ar hyn, ychydig iawn o sefydliadau sydd ddim yn fodlon rhannu rhywbeth â chi. Hyd yn oed os yw'n fasnachol sensitif, y peth dwi'n ei ganfod yw nad oes digon o bobl yn gofyn y cwestiynau, neu'n meddu ar yr ymrwymiad a'r gred eu bod am wybod beth sy'n digwydd mewn mannau eraill. Dwi'n aelod o ddau sefydliad, sydd mewn gwirionedd ychydig yn anarferol yng nghydestun iechyd a gofal cymdeithasol. Mae Arloesedd Anadlol Cymru yn gwmni cyfyngedig mewn gwirionedd, rydyn ni'n aelod o Gydffederasiwn Diwydiant Prydain ac yn rhan o Gynghair lechyd Ewrop hefyd, sy'n ôl troed 70 o wahanol ecosystemau ledled y byd. Mae gennyn ni achos defnydd penodol rydyn ni'n ceisio ei ddatblygu yng Nghymru i gael annedd glyfar net sero, neu net positif, ddeallus wedi'i hadeiladu o blastig wedi'i ailgylchu.

Ychydig wythnosau yn ôl, trefnwyd cyfarfod gan Gynghair Gofal lechyd Ewrop i siarad â'r Eidal ac i siarad â'r Almaen ac i siarad â'r Iseldiroedd am bobl sy'n dylunio prototeip wedi'i argraffu 3D ac yn defnyddio plastig wedi'i ailgylchu i wneud y mathau hyn o anheddau. Felly, unwaith eto, gyda chymorth sylfaenol ein technolegau, ond mae'n rhaid i chi fod ag ymwybyddiaeth ac awydd i fod eisiau siarad â phobl eraill i'w wneud. Ac a dweud y gwir, Mark, mae'n ymwneud â phobl yn cydnabod bod hyn yn wirioneddol bwysig a chaniatáu amser i bobl allu ei wneud. Rydych chi'n cael y peth arferol gan sefydliadau iechyd eu bod nhw'n credu bod arloesi'n rhan o gynllun swydd pawb a dylai pawb fod yn meddwl yn arloesol, ond does gan neb yr amser na'r gofod mewn gwirionedd i'w wneud. Felly os ydyn nhw eisiau newid pethau, rhwch amser i bobl. P'un a ydynt yn glinigwyr neu'n bobl sy'n ymwneud â'r GIG, yn gyffredinol, mae meddwl am wneud pethau'n wahanol, mae'n debyg yn rhywbeth y gellir ei wneud ar unwaith. Yn hytrach na disgwyl i bobl wneud hyn fel rhan o bopeth arall. Rydyn ni'n byw bywyd hynod brysur, modern. A'r pwysau ar ôl COVID ac o ran adfer yn sgil COVID ar y system iechyd a gofal cymdeithasol yn ddwys iawn, ac maen nhw'n sylfaenol iawn. Felly mae gofyn i bobl wneud hyn, ar ben popeth, yn ofyniad mawr iawn. Ac mewn gwirionedd, mae'n ofyn mwy fyth, o gofio'r sgwrs, nad yw'n dod yn naturiol i lawer o bobl, ac mae'n rhaid i bobl fod eisiau newid er mwyn gyrru eu hunain i wneud rhywbeth yn wahanol, beth bynnag.

[33:51]

Mark Griffiths: Dyma syniad hereticaidd, Phil, a allwn ni roi rhywfaint o hyn i gontract allanol? A allwn ni ddefnyddio gwyddoniaeth dinasyddion, cyfrannu torfol? A allwn annog a grymuso ein cleifion, y boblogaeth, i ysgogi'r newidiadau i ddefnyddio meddylfryd dylunio i sicrhau'r canlyniadau rydyn ni eu heisiau ar eu cyfer?

[34:12]

Philip Webb: Dwi'n credu bod hynny'n bendant yn rhywbeth y dylen ni fynd ar ei ôl. Ond mae'n mynd yn ôl at y mater yma o ddewrder. Mae'n rhaid i ni hefyd dderbyn y ffaith efallai nad yw dinasyddion Cymru yn hoffi'r hyn maen nhw'n ei dderbyn o ran y gwasanaethau a gynigir gennyn ni ar hyn o bryd. Mae hyn yn dibynnu ar bersbectif Llywodraeth Cymru bron, mewn gwirionedd, hynny yw, mae methiant wedi'i gynllunio i fod yn union hynny ac yn cael ei gosbi yn unol â hynny. A'r ffordd rydyn ni'n meddwl am fethiant, nid yw hynny'n cyd-fynd yn dda o fewn arloesi. Allan o bob 10 peth dwi'n ei wneud, efallai y bydd un yn gweithio, os ydw i'n lwcus. Os ydych chi yn y

diwydiant fferyllol, o bob 50,000 o bethau rydych chi'n ymchwilio iddyn nhw, efallai y bydd un yn gweithio, byddwch chi'n lwcus. Does gennyn ni ddim diwylliant o dderbyn nad methiant yn unig yw methiant, nid methiant yn unig ydyw, methiant yw datblygu gwybodaeth. P'un a yw rhywbeth yn gweithio neu os nad yw'n gweithio, mae'n datblygu eich gwybodaeth mewn maes penodol yn iawn, dylech gael eich annog i wneud hynny. Mae'r ffordd y mae ein system bresennol wedi'i sefydlu, yn cosbi plentyn am fod eisiau ceisio cerdded. Ie, ac os na allwch gerdded, yn bendant ni allwch redeg. Ac mae hynny'n rhan o'r athroniaeth y mae'n rhaid i ni symud allan ohoni, sef os ydyn ni am gael canlyniad sylweddol wahanol i'n poblogaeth, ac nid dim ond ail-wneud yr hyn a wnaethon ni ddoe, a disgwyl canlyniad gwahanol, sef, gyda llaw, ddamcaniaeth Einstein o wallgofrwydd, ie? Yna mae'n rhaid inni ganiatáu i bobl gael y dewrder i fethu â gwneud pethau, oherwydd mae hynny yr un mor bwysig o ran llwyddo mewn pethau. Ac nid yw'r ffordd rydyn ni wedi'n strwythuro o ran llywodraethu, ar hyn o bryd o amgylch ôl troed y bwrdd iechyd yn derbyn nac yn goddef methiant. Mae hynny'n ei gwneud hi'n anodd iawn yn y ffordd rydyn ni'n cael ein hadeiladu ar hyn o bryd i arloesi. Oherwydd mae arloesi yn golygu derbyn a dysgu o fethiant.

[36:28]

Mark Griffiths: Yn hollol. Mantra allweddol yw methu neu ffynnu'n gyflym. Ac i fethu ymlaen, fel rydych chi'n dweud, rydych chi'n dysgu llawer o'ch camgymeriadau, mwy na thebyg mwy nag o lawer o'ch dysgu. Dr Philip Webb, diolch yn fawr iawn ichi am eich amser heddiw. Mae wedi bod yn werthfawr iawn ac yn addysgiadol a chraff.

[36:49]

Diwedd

[Sain yn gorffen]